

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ

ΥΠΟΘΕΣΗ ΝΙΚΑ ΚΑΤΑ ΕΛΛΑΔΑΣ
(Προσφυγή αριθ. 35607/12)

ΑΠΟΦΑΣΗ

ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟ

18 Μαρτίου 2021

Η απόφαση αυτή είναι τελεσίδικη. Μπορεί να υποστεί μικροαλλαγές ως προς την μορφή.

Στην υπόθεση Νίκα κατά Ελλάδας,

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (πρώτο τμήμα), συνεδριάζοντας σε επιτροπή, η σύνθεση της οποίας έχει ως εξής:

Krzysztof Wojtyczek, *πρόεδρος,*

Λίνος-Αλέξανδρος Σισιλιάνος,

Lorraine Schembri Orland, *δικαστές,*

και Attila Teplán, *τελών χρέη αναπληρωτή γραμματέως τμήματος,*

Αφού έλαβε υπόψη:

την προσφυγή (αριθ. 35607/12) στρεφόμενη κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας, με την οποία μία υπήκοος του Κράτους αυτού, η κ. Μερσίνα Νίκα («η προσφεύγουσα») προσέφυγε ενώπιον του Δικαστηρίου δυνάμει του άρθρου 34 της Σύμβασης για την Προστασία των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών («η Σύμβαση») στις 5 Ιουνίου 2012,

την απόφαση να γνωστοποιηθούν στην ελληνική κυβέρνηση («η Κυβέρνηση») οι αιτιάσεις οι οποίες αφορούν τα άρθρα 6 § 1 και 13 της Σύμβασης και να κηρυχθεί η προσφυγή απαράδεκτη κατά τα λοιπά,

τις παρατηρήσεις των διαδίκων,

Αφού διασκέφθηκε σε δικαστικό συμβούλιο στις 16 Φεβρουαρίου 2021,

Εκδίδει την ακόλουθη απόφαση, η οποία υιοθετήθηκε την πιο πάνω ημερομηνία:

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Η προσφυγή αφορά την επικαλούμενη μη εκτέλεση της απόφασης αριθ. 76/2007 του πρωτοδικείου Σύρου.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

2. Η προσφεύγουσα γεννήθηκε το 1960 και είναι κάτοικος Αθηνών. Εκπροσωπείται από τον κύριο Α. Παπακωνσταντίνου, δικηγόρο.

3. Η Κυβέρνηση εκπροσωπήθηκε από την αντιπρόσωπό της, κυρία Α. Δημητρακοπούλου, πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

4. Στις 30 Αυγούστου 1990 εγκρίθηκε από το προεδρικό διάταγμα 463/1990 το ρυμοτομικό σχέδιο του παραδοσιακού χωριού της Νάουσας στην Πάρο. Το διάταγμα κήρυξε την απαλλοτρίωση ενός τμήματος οικοπέδου το οποίο ανήκε στην προσφεύγουσα για τους σκοπούς της κατασκευής μιας κοινόχρηστης οδού.

5. Στις 4 Νοεμβρίου 2002, διαπιστώνοντας ότι το Δημόσιο δεν είχε λάβει κάποιο συγκεκριμένο μέτρο για την υλοποίηση της απόφασης της απαλλοτρίωσης, η προσφεύγουσα κατέθεσε ενώπιον του υπουργού Αιγαίου ένα αίτημα για την άρση της τελευταίας.

6. Στις 12 Νοεμβρίου 2002, το αίτημα αυτό διαβιβάστηκε από το γραφείο του υπουργού Αιγαίου στην Διεύθυνση Περιβάλλοντος του ιδίου Υπουργείου.

7. Στις 24 Μαρτίου 2003, η αίτηση αυτή προσέφυγε στο διοικητικό εφετείο Πειραιά («το εφετείο») με μία αίτηση με την οποία ζητούσε την ακύρωση της σιωπηρής απόρριψης του από 4 Νοεμβρίου 2002 αιτήματός του.

8. Στις 20 Ιανουαρίου 2006, το εφετείο διαβίβασε την αίτηση στο πρωτοδικείο Σύρου («το πρωτοδικείο») με τριμελή σύνθεση (απόφαση αριθ. 2/2996).

9. Στις 30 Μαΐου 2007, το πρωτοδικείο δέχθηκε την προσφυγή, ακύρωσε την σιωπηρή άρνηση της διοίκησης να διατάξει την άρση της απαλλοτρίωσης και ανέπεμψε την υπόθεση στην διοίκηση για την τροποποίηση του ρυμοτομικού σχεδίου, υπό την προϋπόθεση ότι πληρούνταν τα υπόλοιπα κριτήρια τα οποία προβλέπονταν από τον νόμο (απόφαση αριθ. 76/2007).

10. Στις 16 Σεπτεμβρίου 2009, η προσφεύγουσα, επικαλούμενη στην απόφαση με αριθμό 76/2007, κατέθεσε ενώπιον του υπουργού Ναυτιλίας, Αιγαίου και Νησιωτικής Πολιτικής μία αίτηση με την οποία ζητούσε την τροποποίηση του ρυμοτομικού σχεδίου.

11. Στις 8 Απριλίου 2010, το γραφείο του υφυπουργού Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων διαβίβασε στην διεύθυνση περιβάλλοντος του γενικού γραμματέως Αιγαίου και Νησιωτικής Πολιτικής μία αίτηση της προσφεύγουσας με ημερομηνία 22 Μαρτίου 2019, η οποία συνοδευόταν από την από 16 Σεπτεμβρίου 2009 αίτηση της προσφεύγουσας, καθώς και από μία αίτηση την οποία η προσφεύγουσα είχε απευθύνει στην Συνήγορο του Πολίτη.

12. Στις 13 Μαΐου 2010, ο Συνήγορος του Πολίτη ζήτησε από τον γενικό γραμματέα Αιγαίου και Νησιωτικής Πολιτικής να διενεργήσει τις απαιτούμενες νόμιμες πράξεις και να τον κρατήσει ενήμερο.

13. Με ένα έγγραφο της 19 Μαΐου 2010, ο γενικός γραμματέας Αιγαίου και Νησιωτικής Πολιτικής ζήτησε από την προσφεύγουσα να παράσχει συμπληρωματικά στοιχεία, ήτοι ένα απόσπασμα του ρυμοτομικού σχεδίου το οποίο είχε εγκριθεί, ένα τοπογραφικό σχέδιο με μία πρόταση τροποποίησης, ένα τοπογραφικό σχέδιο που να περιγράφει την κατάσταση την εποχή των συμβάντων, μία τεχνική έκθεση η οποία να τεκμηριώνει την προτεινόμενη τροποποίηση στην βάση των αρχών του πολεοδομικού σχεδιασμού, μία απόφαση του δημοτικού συμβουλίου σχετικά με την βούληση ή μη του δήμου να επανεπιβάλει την απαλλοτρίωση του εν λόγω οικοπέδου, καθώς και με την δυνατότητα του δήμου να καταβάλει την αποζημίωση της αποζημίωσης αμέσως με την δέσμευση των απαραίτητων κεφαλαίων, το αποδεικτικό της ανάρτησης στο δημαρχείο της απόφασης του δημοτικού συμβουλίου, την κοινοποίηση στους παρόδους, ένα πιστοποιητικό του υποθηκοφυλακείου, το αποτέλεσμα της εξέτασης των τυχόν αντιρρήσεων κλπ.

14. Με το ίδιο έγγραφο, ο δήμος κλήθηκε να δηλώσει αν είχε την βούληση να επανεπιβάλει την απαλλοτρίωση ή, αν υπήρχε υποβολή ενός αιτήματος τροποποίησης του ρυμοτομικού σχεδίου, να προβεί στις απαιτούμενες πράξεις (ήτοι στην λήψη της γνώμης του δημοτικού συμβουλίου, στην ανάρτηση της πρότασης προς τον δήμο, στην κοινοποίηση στους παρόδους κλπ.) προκειμένου να μπορεί η αίτηση να εισαχθεί μαζί με τα απαραίτητα δικαιολογητικά και να διαβιβαστεί η ζητηθείσα τροποποίηση.

15. Την 1^η Ιουνίου 2010 ο γενικός γραμματέας Αιγαίου και Νησιωτικής Πολιτικής διαβίβασε το έγγραφο αυτό στην Συνήγορο του Πολίτη.

16. Με την με αριθμό 254/2010, το δημοτικό συμβούλιο της Πάρου απέρριψε το αίτημα της προσφεύγουσας για την τροποποίηση του ρυμοτομικού σχεδίου, κρίνοντας ότι αυτό «δεν συνοδευόταν από μία πλήρη πολεοδομική μελέτη που θα αποκαθιστούσε το ισοζύγιο των κοινοχρήστων χώρων του οικισμού». Με την ίδια απόφαση, κάλεσε την τεχνική υπηρεσία να προβεί στις αναγκαίες ενέργειες για

την αποκατάσταση της απαλλοτριώσης. Στις 22 Ιουλίου 2010, η απόφαση κοινοποιήθηκε στην προσφεύγουσα.

17. Στις 20 Αυγούστου 2010, η ενδιαφερόμενη κατέθεσε μία αίτηση ακύρωσης της απόφασης αριθ. 254/2010.

18. Στις 21 Σεπτεμβρίου 2020, ο γενικός γραμματέας της νομαρχίας Νοτίου Αιγαίου απέρριψε την αίτηση αυτή (αποφάσεις με αριθμούς 22867/8036 και 20865/7341/21.9.2010).

19. Στις 20 Οκτωβρίου 2010, η προσφεύγουσα κατέθεσε μία προσφυγή κατά των αποφάσεων με αριθμούς 22867/8036 και 20865/7341/21.9.2010.

20. Στις 3 Νοεμβρίου 2010, η αρμόδια επιτροπή απέρριψε την προσφυγή της (απόφαση με αριθμό 23/2010). Η απόφαση αυτή κοινοποιήθηκε στην προσφεύγουσα στις 17 Νοεμβρίου 2010.

21. Στις 25 Ιανουαρίου 2011, η προσφεύγουσα κατέθεσε ενώπιον της γενικής γραμματείας Αιγαίου και Νησιωτικής Πολιτικής ένα αίτημα για την ολοκλήρωση της τροποποίησης του ρυμοτομικού σχεδίου του οικισμού της Νάουσας.

22. Στις 15 Απριλίου 2011, ο γενικός γραμματέας Αιγαίου και Νησιωτικής Πολιτικής ζήτησε από τον δήμο να τον ενημερώσει σχετικά με τις αναληφθείσες ενέργειες και υπενθύμισε στην προσφεύγουσα την υποχρέωση να ετοιμάσει τον φάκελο της εν λόγω αίτησης τροποποίησης (άρθρο 154 § 7 του κώδικα βασικής πολεοδομικής νομοθεσίας).

23. Στις 14 Ιουλίου 2011, ο Συνήγορος του Πολίτη υπενθύμισε στην γενική γραμματεία Αιγαίου και Νησιωτικής Πολιτικής την υποχρέωση της διοίκησης να συμμορφωθεί προς την εν λόγω δικαστική απόφαση.

24. Στις 8 Αυγούστου 2011, η γενική γραμματεία Αιγαίου και Νησιωτικής Πολιτικής ενημέρωσε τον Συνήγορο του Πολίτη ότι τα στοιχεία τα οποία είχαν υποβληθεί από τον δήμο και την προσφεύγουσα δεν αντιστοιχούσαν σε αυτό που είχε ζητηθεί από την ίδια και ότι ήταν συνεπώς αδύνατον να ακολουθηθεί η διαδικασία.

25. Στις 16 Νοεμβρίου 2011, η προσφεύγουσα κατέθεσε ενώπιον της γενικής γραμματείας Αιγαίου και Νησιωτικής Πολιτικής ένα αίτημα με το οποίο ανέφερε ότι το άρθρο 154 § 7 του κώδικα βασικής πολεοδομικής νομοθεσίας δεν είχε

εφαρμογή στις περιπτώσεις στις οποίες η τροποποίηση του ρυμοτομικού σχεδίου ήταν υποχρεωτική για τους σκοπούς της εκτέλεσης μιας δικαστικής απόφασης εκ μέρους της διοίκησης.

26. Στις 2 Δεκεμβρίου 2011, η γενική γραμματεία Αιγαίου και Νησιωτικής Πολιτικής απηύθυνε στον Δήμο Πάρου ένα έγγραφο με το οποίο ζητούσε από αυτόν να την ενημερώσει εντός προθεσμίας δέκα ημερών σχετικά με τις ενέργειες οι οποίες είχαν αναληφθεί για την αποκατάσταση της εν λόγω απαλλοτρίωσης. Αυτή προσέθεσε ότι, σε περίπτωση που θα ήταν αδύνατον να συντελεσθεί η απαλλοτρίωση, η διοίκηση θα έπρεπε να προβεί στην πολεοδομική ρύθμιση της εν λόγω ιδιοκτησίας του, το σχέδιο της οποίας είχε αποσταλεί προς ανάρτηση στον δήμο κατόπιν της σύμφωνης γνώμης του Κεντρικού Συμβουλίου Χωροταξίας, Κατοικίας και Περιβάλλοντος της γενικής γραμματείας Αιγαίου και Νησιωτικής Πολιτικής. Ζητούσε επίσης να ενημερωθεί σχετικά με τα πολεοδομικά προβλήματα τα οποία θα μπορούσαν να προκύψουν στην περιοχή, αν υπήρχε άρση της απαλλοτρίωσης, και να της κοινοποιηθεί μέσα στην ίδια προθεσμία των δέκα ημερών ένα απόσπασμα του πολεοδομικού σχεδίου της περιοχής με τις υφιστάμενες οδούς. Κάλεσε το τμήμα χωροταξικού σχεδιασμού της Νάξου να κοινοποιήσει ένα αντίγραφο σαφές, με χρώματα, και επικυρωμένο ως αντίγραφο του αποσπάσματος του ρυμοτομικού σχεδίου του παραδοσιακού χωριού της Νάουσας το οποίο θα αναπαριστούσε το εν λόγω οικοδομικό τετράγωνο, το οικόπεδο της προσφεύγουσας και τον περιβάλλοντα χώρο. Υπογράμμισε τέλος ότι τα στοιχεία αυτά θα λαμβάνονταν υπόψη για την διατύπωση της τελικής πρότασης τροποποίησης του ρυμοτομικού σχεδίου.

27. Στις 21 Δεκεμβρίου 2011, το πολεοδομικό γραφείο του δήμου Νάξου έστειλε στο υπουργείο Ναυτιλίας ένα αντίγραφο του αποσπάσματος του ρυμοτομικού σχεδίου του χωριού της Νάουσας.

28. Στις 27 Ιανουαρίου 2012, η γενική γραμματεία Αιγαίου και Νησιωτικής Πολιτικής υπενθύμισε την υπόθεση στον δήμο Πάρου υπογραμμίζοντας τον κατεπείγοντα χαρακτήρα της.

29. Στις 14 Φεβρουαρίου 2012, ο δήμος Πάρου ενημέρωσε την γενική γραμματεία Αιγαίου και Νησιωτικής Πολιτικής σχετικά με την απόφαση με

αριθμό 36/2012 του δημοτικού συμβουλίου του, στην οποία αυτό εκφράστηκε ως εξής:

«(...) 1. [Το δημοτικό συμβούλιο] εμμένει στην αρνητική γνωμοδότηση του δήμου Πάρου όσον αφορά την σκοπιμότητα της άρσης της απαλλοτρίωσης η οποία επιβλήθηκε στην ιδιοκτησία της Μερσίνας Νίκα στην Νάουσα Πάρου. 2. [Ζητεί να του] επισημανθούν, με ένα έγγραφο της τεχνικής υπηρεσίας του δήμου Πάρου, τα πολεοδομικά προβλήματα τα οποία θα δημιουργηθούν στην περιοχή, αν αποφασισθεί η πλήρης άρση της απαλλοτρίωσης του οικοπέδου. 3. Καλεί την τεχνική υπηρεσία να προβεί σε μία σύντομη μελέτη και να προτείνει ορισμένες πολεοδομικές λύσεις οι οποίες θα μπορούσαν να υιοθετηθούν από την γενική γραμματεία Αιγαίου και Νησιωτικής Πολιτικής (...). 4. [Ζητεί] να θεσπιστεί, πριν την σύνταξη και την αποστολή της μελέτης, μία συνεργασία μεταξύ της τεχνικής υπηρεσίας και της τοπική ή της δημοτικής κοινότητας που αφορά η άρση της απαλλοτρίωσης (...)».

30. Στις 20 Φεβρουαρίου 2012, ο Συνήγορος του Πολίτη υπενθύμισε εκ νέου στον γενικό γραμματέα Αιγαίου και Νησιωτικής Πολιτικής καθώς και στον δήμο Πάρου την υποχρέωση να συμμορφωθούν προς τις δικαστικές αποφάσεις.

31. Στις 28 Φεβρουαρίου 2012, η προσφεύγουσα ζήτησε από τον γενικό γραμματέα Αιγαίου και Νησιωτικής Πολιτικής να προβεί σε άμεση ενέργεια.

32. Στις 8 Μαρτίου 2012, ο γενικός γραμματέας Αιγαίου και Νησιωτικής Πολιτικής διενήργησε μία λεπτομερή εξέταση της ιδιοκτησίας της προσφεύγουσας προκειμένου να καθορίσει τον χωροταξικό σχεδιασμό που θα ήταν ο πλέον κατάλληλος για την ευρύτερη περιοχή και να συγκεντρώσει στοιχεία (φωτογραφίες, πλάτος των υφισταμένων οδών κλπ.) και να εκπονήσει αναλόγως την πρόταση της τροποποίησης του ρυμοτομικού σχεδίου.

33. Στις 28 Μαρτίου 2012, ο γενικός γραμματέας Αιγαίου και Νησιωτικής Πολιτικής ενημέρωσε τον Συνήγορο του Πολίτη σχετικά με τις εξελίξεις της υπόθεσης. Σημείωσε ότι, με την πλήρη άρση της απαλλοτρίωσης, η εν λόγω ιδιοκτησία θα προκαλούσε «πολεοδομικά προβλήματα». Πρόσθεσε εν τούτοις ότι

σύντομα θα διαβίβαζε στο Κεντρικό Συμβούλιο Χωροταξίας, Κατοικίας και Περιβάλλοντος μία εισήγηση για την άρση της εν λόγω απαλλοτρίωσης.

34. Στις 20 Ιουλίου 2012, ο Συνήγορος του Πολίτη ζήτησε εκ νέου από την διοίκηση να συμμορφωθεί προς την δικαστική απόφαση η οποία είχε εκδοθεί προηγουμένως και να τον ενημερώσει σχετικά με την εξέλιξη της υπόθεσης.

35. Στις 30 Ιουλίου 2012, η γενική γραμματεία Αιγαίου και Νησιωτικής Πολιτικής συνέστησε, μέσα σε μία έκθεση, την τροποποίηση του ρυμοτομικού σχεδίου του παραδοσιακού χωριού της Νάουσας όπως αυτό είχε εγκριθεί.

36. Στις 31 Ιουλίου 2012, ο γενικός γραμματέας Αιγαίου και Νησιωτικής Πολιτικής διαβίβασε την έκθεση αυτή για γνωμοδότηση στο Κεντρικό Συμβούλιο Χωροταξίας, Κατοικίας και Περιβάλλοντος.

37. Στις 9 Αυγούστου 2012, η προσφεύγουσα κατέθεσε μία αγωγή αποζημίωσης κατά του Δημοσίου και του Δήμου Πάρου ενώπιον του διοικητικού πρωτοδικείου Αθηνών. Αυτή παραπονέθηκε ιδίως για την μη εκτέλεση της απόφασης με αριθμό 76/2007 του διοικητικού πρωτοδικείου Σύρου. Επικαλέστηκε, μεταξύ άλλων, τα άρθρα 6 § 1 και 13 της Σύμβασης και το άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου αριθ. 1 και ζήτησε να αποζημιωθεί για την υλική ζημία και την ηθική βλάβη που αυτή ισχυριζόταν ότι είχε υποστεί εξαιτίας διαφόρων πράξεων και παραλείψεων των αρμοδίων αρχών. Από την δικογραφία προκύπτει ότι η δικάσιμος της υπόθεσης ορίστηκε για τις 9 Ιανουαρίου 2018 και ότι στην συνέχεια αυτή αναβλήθηκε για τις 20 Φεβρουαρίου 2018.

38. Στις 14 Αυγούστου 2012, η γενική γραμματεία Αιγαίου και Νησιωτικής Πολιτικής ενημέρωσε τον Συνήγορο του Πολίτη σχετικά με την εξέλιξη της υπόθεσης.

39. Στις 15 Νοεμβρίου 2012, το Κεντρικό Συμβούλιο Χωροταξίας, Οικισμού και Περιβάλλοντος εξέδωσε μία σύμφωνη γνώμη για την πιο πάνω αναφερόμενη εισήγηση της γενικής γραμματείας Αιγαίου και Νησιωτικής Πολιτικής.

40. Στις 20 Δεκεμβρίου 2012, η γενική γραμματεία Αιγαίου και Νησιωτικής Πολιτικής έστειλε τα στοιχεία αυτά στον δήμο Πάρου ζητώντας του να συμμορφωθεί προς την νόμιμη διαδικασία τροποποίησης του ρυμοτομικού

σχεδίου και να της αποστείλει τα στοιχεία τα οποία ζητήθηκαν καθώς και άλλα που δεν της είχαν ακόμη κοινοποιηθεί.

41. Στις 8 Μαρτίου 2013, ο δήμος Πάρου απέστειλε την σύμφωνη γνώμη του Κεντρικού Συμβουλίου Χωροταξίας, Κατοικίας και Περιβάλλοντος και την εισήγηση της γενικής γραμματείας Αιγαίου και Νησιωτικής Πολιτικής στα άμεσα ή έμμεσα ενδιαφερόμενα πρόσωπα και τα ενημέρωσε σχετικά με το δικαίωμά τους να καταθέσουν αντιρρήσεις.

42. Στις 4 Απριλίου 2013, η Σ.Π. κατέθεσε τέτοιες αντιρρήσεις.

43. Στις 10 Απριλίου 2013, ο Σ.Χ. κατέθεσε επίσης αντιρρήσεις, ζητώντας, μεταξύ άλλων, να μην τροποποιηθεί το ρυμοτομικό σχέδιο.

44. Στις 25 Ιουλίου 2013, το δημοτικό συμβούλιο Πάρου αποφάσισε να τροποποιήσει το ρυμοτομικό σχέδιο όσον αφορούσε το οικόπεδο το οποίο ανήκε στην προσφεύγουσα, προκειμένου να συμμορφωθεί προς την απόφαση με αριθμό 76/2007 του διοικητικού πρωτοδικείου Σύρου (απόφαση αριθ. 237/2013). Διατύπωσε επίσης την γνώμη ότι η ιδιοκτησία αυτή δεν είχε καταστεί κοινόχρηστος χώρος. Με την ίδια απόφαση, το δημοτικό συμβούλιο απέρριψε τις αντιρρήσεις οι οποίες είχαν υποβληθεί από την προσφεύγουσα, καθώς και τις αντιρρήσεις που είχαν υποβληθεί από την Σ.Π. και τον Σ.Χ.

45. Στις 8 Αυγούστου 2013, ο δήμος Πάρου απηύθυνε στην γενική γραμματεία Αιγαίου και Νησιωτικής Πολιτικής διάφορα έγγραφα τα οποία είχαν ζητηθεί από την τελευταία, καθώς και την απόφαση με αριθμό 237/2013 του δημοτικού συμβουλίου του.

46. Στις 10 Σεπτεμβρίου 2013, η Σ.Π. υπέβαλε από την πλευρά της ένα υπόμνημα στην γενική γραμματεία Αιγαίου και Νησιωτικής Πολιτικής. Αυτή ισχυριζόταν ότι η ιδιοκτησία της προσφεύγουσας είχε καταστεί κοινόχρηστος χώρος και ζητούσε ιδίως από τις αρμόδιες αρχές να εγγυηθούν την διέλευση προς την ιδιοκτησία της μέσω της ιδιοκτησίας της προσφεύγουσας.

47. Στις 14 Νοεμβρίου 2013, η γενική γραμματεία Αιγαίου και Νησιωτικής Πολιτικής απάντησε στο αίτημα της Σ.Π. Ανέφερε ότι, σύμφωνα με την απόφαση του δημοτικού συμβουλίου της Πάρου, το οικόπεδο της προσφεύγουσας δεν είχε καταστεί κοινόχρηστος χώρος.

48. Στις 12 Μαρτίου 2014, η γενική γραμματεία Αιγαίου και Νησιωτικής Πολιτικής κοινοποίησε προς γνωμοδότηση στο Κεντρικό Συμβούλιο Πολεοδομικών Θεμάτων και Αμφισβητήσεων του Αιγαίου μία εισήγηση η οποία σύστηνε την τροποποίηση του ρυμοτομικού σχεδίου του οικισμού της Νάουσας. Η εισήγηση ανέφερε ότι η γενική γραμματεία Αιγαίου και Νησιωτικής Πολιτικής ήταν σύμφωνη προς την απόφαση με αριθμό 237/2013 του δημοτικού συμβουλίου όσον αφορά την άρση της απαλλοτρίωσης η οποία είχε επιβληθεί επί της ιδιοκτησίας της προσφεύγουσας και ότι η πρόταση τροποποίησης που είχε περιληφθεί στην από 30 Ιουλίου 2012 εισήγησή της ήταν πάντοτε σε ισχύ.

49. Στις 27 Μαρτίου 2014, το Κεντρικό Συμβούλιο Πολεοδομικών Θεμάτων και Αμφισβητήσεων του Αιγαίου του Υπουργείου Ναυτιλίας και Αιγαίου εξέδωσε μία σύμφωνη γνώμη.

50. Στις 6 Μαΐου 2014, σύμφωνα με τον νόμο, η γενική γραμματεία Αιγαίου και Νησιωτικής Πολιτικής κοινοποίησε προς γνωμοδότηση στην γενική γραμματεία της Κυβέρνησης ένα σχέδιο προεδρικού διατάγματος το οποίο τροποποιούσε το ρυμοτομικό σχέδιο του χωριού της Νάουσας και ήρε την απαλλοτρίωση που είχε επιβληθεί στο οικόπεδο της προσφεύγουσας.

51. Στις 5 Σεπτεμβρίου 2014, το Συμβούλιο της Επικρατείας κοινοποίησε την γνώμη του επί της υπόθεσης. Μέσα σε αυτήν ανέφερε ότι το σχέδιο του προεδρικού διατάγματος δεν προτείνεται νομίμως. Σημείωνε ειδικότερα ότι, στις περιπτώσεις κατά τις οποίες ένας δήμος ήταν σε αδυναμία να καταβάλει την οφειλόμενη αποζημίωση, οι αρμόδιες υπηρεσίες όφειλαν να εξετάσουν την δυνατότητα να διατηρηθεί ο εν λόγω κοινόχρηστος χώρος με πιστώσεις του προϋπολογισμού του Κράτους. Όμως, εν προκειμένω, αφ' ενός μεν η αδυναμία της καταβολής αποζημίωσης δεν ήταν κατά την άποψή του επαρκώς αιτιολογημένη, αφού ο δήμος είχε επικαλεστεί την αδυναμία του να καταβάλει την αποζημίωση χωρίς να εξηγήσει την αιτία της αδυναμίας του να δεσμεύσει το ποσό των 54.761,72 ευρώ (EUR) το οποίο απαιτούνταν για την εν λόγω απαλλοτρίωση, ανεξάρτητα από την σημασία της τελευταίας για τον αστικό οικισμό και τις λειτουργικές ανάγκες των κατοίκων και των επισκεπτών του νησιού. Αφ' ετέρου, το υπουργείο δεν είχε εξετάσει την δυνατότητα να καλύψει

τα έξοδα της αποζημίωσης στην περίπτωση μιας αποκατάστασης της απαλλοτρίωσης.

52. Στις 14 Οκτωβρίου 2014, σύμφωνα με την πιο πάνω αναφερόμενη απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας, η γενική γραμματεία Αιγαίου και Νησιωτικής Πολιτικής ζήτησε από τις αρμόδιες υπηρεσίες πληροφορίες όσον αφορά την δυνατότητα της κάλυψης του ποσού των 54.781,72 EUR με κρατικά κεφάλαια σε περίπτωση της αποκατάστασης της απαλλοτρίωσης. Την ίδια ημέρα, αυτή ζήτησε επίσης από τον δήμο της Πάρου να αιτιολογήσει την αδυναμία στην οποία αυτός ισχυριζόταν ότι βρισκόταν προκειμένου να δεσμεύσει το εν λόγω ποσό και τον κάλεσε να συνεργαστεί με τις αρμόδιες υπηρεσίες προκειμένου να εξασφαλιστεί το εν λόγω ποσό.

53. Στις 22 Οκτωβρίου 2014, το τμήμα οικονομικής διαχείρισης και προμηθειών της γενικής γραμματείας Αιγαίου και Νησιωτικής Πολιτικής απάντησε ότι δεν υπήρχαν διαθέσιμα κεφάλαια για το έτος 2014.

54. Στις 11 Νοεμβρίου 2014, η διεύθυνση πολεοδομίας του δήμου Πάρου ζήτησε από την οικονομική υπηρεσία του δήμου να εξασφαλίσει την αποζημίωση της απαλλοτρίωσης και να αιτιολογήσει οποιαδήποτε τυχόν αδυναμία προς τούτο.

55. Η Κυβέρνηση αναφέρει ότι, στην συνέχεια, το εθνικό νομοθετικό πλαίσιο τροποποιήθηκε, ιδίως από τους νόμους 4269/2013 και 4315/2014 (πιο κάτω παράγραφοι 83-89).

56. Έτσι, στις 26 Ιανουαρίου 2015, η γενική γραμματεία Αιγαίου και Νησιωτικής Πολιτικής εκπόνησε ένα νέο σχέδιο με μία νέα πρόταση τροποποίησης του ρυμοτομικού σχεδίου και τα έστειλε στον δήμο Πάρου. Ενημέρωσε επίσης τον δήμο σχετικά με τις γενόμενες τροποποιήσεις του νομοθετικού πλαισίου καθώς και σχετικά με το γεγονός ότι δεν ήταν δυνατόν να αποκατασταθεί η απαλλοτρίωση της ιδιοκτησίας της προσφεύγουσας, δεδομένου ότι οι προς απαλλοτρίωση εκτάσεις για την διάνοιξη των οδών δεν είχαν προβλεφθεί από το γενικό πολεοδομικό σχέδιο όπως αυτό είχε εγκριθεί. Ζητούσε εξάλλου από τον δήμο Πάρου να ακολουθήσει την διαδικασία την οποία προέβλεπε το άρθρο 154 του πολεοδομικού κώδικα για την τροποποίηση του

ρυμοτομικού σχεδίου κατόπιν της άρσης μιας απαλλοτρίωσης και να της κοινοποιήσει όλα τα απαιτούμενα στοιχεία.

57. Στις 6 Φεβρουαρίου 2015, ο δήμος Πάρου κοινοποίησε το νέο ρυμοτομικό σχέδιο στους άμεσα και έμμεσα ενδιαφερόμενους ιδιοκτήτες.

58. Στις 18 Φεβρουαρίου 2015, η διεύθυνση πολεοδομίας πρότεινε στο δημοτικό συμβούλιο Πάρου να ενεργήσει σύμφωνα με τις προϊσχύσασες διατάξεις και όχι βάσει των νόμων 4269/2013 και 4315/2014.

59. Την ίδια ημέρα, η διεύθυνση οικονομικών υπηρεσιών του δήμου Πάρου βεβαίωσε ότι το ποσό των 54.761,72 EUR δεν ήταν διαθέσιμο για το έτος 2015.

60. Στις 19 και στις 24 Φεβρουαρίου 2015 αντίστοιχα, η Σ.Π. και ο Σ.Χ. κατέθεσαν ενώπιον του δήμου Πάρου νέες αντιρρήσεις κατά της πρότασης τροποποίησης του ρυμοτομικού σχεδίου.

61. Στις 3 Μαρτίου 2015, η διεύθυνση πολεοδομικού σχεδιασμού πρότεινε στο δημοτικό συμβούλιο Πάρου την απόρριψη των αντιρρήσεων και την έγκριση μιας νέας πρότασης τροποποίησης του ρυμοτομικού σχεδίου.

62. Με την με αριθμό 62/2015 απόφασή του, το δημοτικό συμβούλιο Πάρου ενέκρινε την πρόταση τροποποίησης του ρυμοτομικού σχεδίου σύμφωνα με το έγγραφο της 26 Ιανουαρίου 2015 της γενικής γραμματείας Αιγαίου και Νησιωτικής Πολιτικής. Κατά τα λοιπά, το δημοτικό συμβούλιο Πάρου δέχθηκε να συνεχιστεί η διαδικασία της τροποποίησης στην βάση των προϊσχύσασών διατάξεων. Τέλος, το δημοτικό συμβούλιο απέρριψε τις αντιρρήσεις οι οποίες είχαν υποβληθεί από την Σ.Π. και τον Σ.Χ.

63. Στις 2 Απριλίου 2015, ο δήμος Πάρου κοινοποίησε στην γενική γραμματεία Αιγαίου και Νησιωτικής Πολιτικής την εν λόγω απόφαση με αριθμό 62/2015, καθώς και διάφορα έγγραφα τα οποία είχαν ζητηθεί από αυτήν.

64. Η Κυβέρνηση αναφέρει ότι συμπληρωματικές τροποποιήσεις οι οποίες είχαν γίνει μεταγενέστερα στο εθνικό νομικό πλαίσιο (πιο κάτω παράγραφοι 83-89) είχαν καταργήσει τις προϋποθέσεις στις οποίες υπαγόταν η αποκατάσταση της απαλλοτρίωσης και είχαν επιτρέψει το μέτρο αυτό «στις περιπτώσεις οδών οι οποίες δεν είχαν προβλεφθεί από τον σχεδιασμό».

65. Την 1^η Φεβρουαρίου 2016, η γενική γραμματεία Αιγαίου και Νησιωτικής Πολιτικής, λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι η αποκατάσταση της απαλλοτρίωσης ήταν πλέον δυνατή, ρώτησε εκ νέου τις αρμόδιες υπηρεσίες σχετικά με την διαθεσιμότητα του πιο πάνω αναφερομένου ποσού των 54.761,72 EUR για το έτος 2016.

66. Στις 8 Φεβρουαρίου 2016, το τμήμα οικονομικής διαχείρισης και δημοσίων επενδύσεων της γενικής γραμματείας Αιγαίου και Νησιωτικής Πολιτικής γνωστοποίησε ειδικότερα ότι οι πιστώσεις οι οποίες προβλέπονταν στον τακτικό προϋπολογισμό δεν επαρκούσαν και ότι η καταβολή ενός τέτοιου ποσού δεν καλυπτόταν από κανένα λογαριασμό του προϋπολογισμού.

67. Στις 12 Φεβρουαρίου 2016, η γενική γραμματεία Αιγαίου και Νησιωτικής Πολιτικής ζήτησε από τον δήμο Πάρου να της αποστείλει, εντός προθεσμίας δύο μηνών, μία απόφαση του δημοτικού συμβουλίου με την οποία θα τεκμηριωνόταν λεπτομερώς η αδυναμία της καταβολής του ποσού των 54.761,72 EUR και της αποκατάστασης της απαλλοτρίωσης του εν λόγω οικοπέδου. Προέτρεψε εξάλλου τον δήμο να συνεργαστεί με τις αρμόδιες υπηρεσίες προκειμένου να εξασφαλίσει το εν λόγω ποσό.

68. Στις 26 Φεβρουαρίου 2016, το «Πράσινο Ταμείο» του υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας ενημέρωσε την γενική γραμματεία Αιγαίου και Νησιωτικής Πολιτικής ότι τα αιτήματα των δήμων όσον αφορά την διάνοιξη οδών δεν ενέπιπταν μέσα στους στόχους του προγράμματος χρηματοδότησης. Ως εκ τούτου, το αίτημα ένταξης της χρηματοδότησης της αποζημίωσης για την διάνοιξη της οδού της Νάουσας στο πρόγραμμα χρηματοδότησης δεν μπορούσε να ικανοποιηθεί.

69. Στις 20 Απριλίου 2016, η διεύθυνση οικονομικών υπηρεσιών ενημέρωσε την διεύθυνση πολεοδομικού σχεδιασμού ότι στον προϋπολογισμό του έτους 2016 δεν είχε προβλεφθεί ποσό προοριζόμενο να καλύψει τα έξοδα της απαλλοτρίωσης.

70. Στις 26 Απριλίου 2016, το δημοτικό συμβούλιο Πάρου αποφάσισε ότι ο δήμος δεν διέθετε τα οικονομικά μέσα για να αποκαταστήσει την εν λόγω απαλλοτρίωση (απόφαση με αριθμό 119/2016).

71. Σε μία έκθεση με ημερομηνία 23 Μαΐου 2016, η γενική γραμματεία Αιγαίου και Νησιωτικής Πολιτικής δήλωσε ότι συμφωνεί με την απόφαση με αριθμό 62/2015 του δημοτικού συμβουλίου Πάρου και πρότεινε την τροποποίηση του ρυμοτομικού σχεδίου μέσω, μεταξύ άλλων, της άρσης της απαλλοτρίωσης η οποία επιβλήθηκε στην ιδιοκτησία της προσφεύγουσας και της μετατροπής ενός τμήματος του δημοσίου χώρου σε ζώνη δόμησης και των πεζοδρομίων σε αυτοκινητόδρομους,

72. Την 1^η Ιουνίου 2016, το Κεντρικό Συμβούλιο Πολεοδομικών Θεμάτων και Αμφισβητήσεων έδωσε την έγκρισή του.

73. Στις 27 Ιουλίου 2016, η γενική γραμματεία Αιγαίου και Νησιωτικής Πολιτικής κοινοποίησε ένα σχέδιο προεδρικού διατάγματος προς γνωμοδότηση στην γενική γραμματεία της Κυβέρνησης.

74. Στις 2 Νοεμβρίου 2016, το Συμβούλιο της Επικρατείας κοινοποίησε την άποψή του.

75. Στις 30 Δεκεμβρίου 2016, το εν λόγω διάταγμα (αριθ. 315/2016) δημοσιεύθηκε στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Σύμφωνα με την απόφαση με αριθμό 76/2007 του πρωτοδικείου Σύρου, τροποποιούσε το ρυμοτομικό σχέδιο του οικισμού της Νάουσας και ήρε το μέτρο της απαλλοτρίωσης η οποία είχε αποφασιστεί προηγουμένως όσον αφορά το οικόπεδο της προσφεύγουσας.

76. Την 1^η Φεβρουαρίου 2017, η δημοσίευση του διατάγματος κοινοποιήθηκε, μεταξύ άλλων, στην προσφεύγουσα, στον δήμο Πάρου και στον Συνήγορο του Πολίτη.

77. Στις 28 Φεβρουαρίου 2017, η προσφεύγουσα πούλησε το οικόπεδό της.

78. Η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι είχε την πρόθεση να κατασκευάσει μέσα στο οικόπεδο κατοικίες και να τις πωλήσει, αλλά ότι η δέσμευση του οικοπέδου την είχε εμποδίσει να υλοποιήσει το σχέδιό της.

79. Ειδικότερα, αναφερόμενη σε μία ένορκη βεβαίωση η οποία είχε υπογραφεί στις 8 Ιανουαρίου 2018 ενώπιον συμβολαιογράφου από κάποια Χ.Α., η προσφεύγουσα εκθέτει ότι το έτος 2009 είχε συνάψει με την Χ.Α. μία συμφωνία δυνάμει της οποίας η τελευταία δεσμευόταν να αγοράσει από την προσφεύγουσα έναντι του ποσού των 313.000 EUR δύο από τις κατοικίες τις οποίες αυτή

σκόπευε να κατασκευάσει. Όμως, το έτος 2012, η συμφωνία φέρεται να ακυρώθηκε εξαιτίας των περιορισμών οι οποίοι εξακολουθούσαν να βαρύνουν το οικόπεδο.

80. Η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι άλλες παρόμοιες συμφωνίες οι οποίες είχαν συναφθεί από αυτήν με τρίτους είχαν ακυρωθεί και ότι, αν είχε καταστεί δυνατόν να εκτελεσθούν, αυτή θα είχε κερδίσει 541.675 EUR. Προσθέτει ότι η κατάσταση αυτή την ανάγκασε να πωλήσει την ιδιοκτησία της αμέσως μετά την αποδέσμευσή της το 2017.

81. Με την από 31 Οκτωβρίου 2019 απόφασή του (αριθ. 15615/2019), το διοικητικό πρωτοδικείο Αθηνών δέχθηκε την από 20 Φεβρουαρίου 2020 προσφυγή της προσφεύγουσας (πιο πάνω παράγραφος 37). Θεώρησε ειδικότερα ότι η σιωπηρή άρνηση της διοίκησης να άρει την εν λόγω απαλλοτρίωση είχε ακυρωθεί με την με αριθμό 76/2007 απόφαση του πρωτοδικείου Σύρου. Εκτίμησε ότι η διοίκηση όφειλε να εξετάσει χωρίς καθυστέρηση το πολεοδομικό καθεστώς του εν λόγω οικοπέδου. Όμως, κατά την άποψή του, από την δικογραφία δεν προέκυπτε ότι, κατά την διάρκεια του χρονικού διαστήματος από τις 23 Ιανουαρίου 2008, ημερομηνία κατά την οποία η απόφαση με αριθμό 76/2007 είχε κοινοποιηθεί στην διοίκηση, μέχρι τις 9 Αυγούστου 2009, ημερομηνία κατά την οποία η αγωγή της προσφεύγουσας είχε κατατεθεί ενώπιον του διοικητικού πρωτοδικείου Αθηνών, η διοίκηση είχε προβεί στην τροποποίηση του ρυμοτομικού σχεδίου. Το δικαστήριο προσέθεσε ότι υφίστατο άμεση αιτιώδης συνάφεια μεταξύ αυτής της παράνομης παράλειψης της διοίκησης, επί ένα χρονικό διάστημα τεσσάρων ετών και έξι μηνών περίπου, να συμμορφωθεί προς την απόφαση με αριθμό 76/2007 και της ζημίας την οποία η προσφεύγουσα υποστήριζε ότι είχε υποστεί. Όσον αφορά το αίτημα για την υλική ζημία, έκρινε ότι δεν υπήρχαν επαρκείς αποδείξεις. Αυτό αναγνώρισε αντιθέτως ότι η προσφεύγουσα είχε υποστεί ηθική βλάβη εξαιτίας της μη εκτέλεσης της απόφασης με αριθμό 76/2007 και της επιδίκασε 10.000 EUR για την αιτία αυτή.

82. Στις 7 Ιανουαρίου 2020, το Δημόσιο άσκησε έφεση κατά της απόφασης αυτής. Η δικάσιμος της υπόθεσης ενώπιον του εφετείου Αθηνών ορίστηκε στις 20

Οκτωβρίου 2020. Η δικογραφία δεν περιλαμβάνει κανένα στοιχείο σχετικά με την συνέχεια της υπόθεσης.

ΤΟ ΕΦΑΡΜΟΣΤΕΟ ΕΘΝΙΚΟ ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΚΑΙ Η ΠΡΑΚΤΙΚΗ

83. Οι εφαρμοστές εθνικές νομικές διατάξεις και η πρακτική εν προκειμένω περιγράφονται στις αποφάσεις *Παναγιώτης Γκίκας και Γεώργιος Γκίκας κατά Ελλάδας* (αριθ. 26914/07, §§ 19 - 26, 2 Απριλίου 2009) και *Βεντούρης και λοιποί κατά Ελλάδας* (αριθ. 33252/08, §§ 30 - 32, 31 Ιανουαρίου 2012).

84. Το άρθρο 154 του πολεοδομικού κώδικα ήταν κατά την εποχή των συμβάντων διατυπωμένος ως εξής:

«7. Οι ιδιώτες που ζητούν την τροποποίηση του σχεδίου είναι πάντα υποχρεωμένοι να προπαρασκευάζουν τα κατά το προηγούμενο άρθρο τεχνικά στοιχεία με δική τους δαπάνη και επιμέλεια και να προσκομίζουν στην αρμόδια υπηρεσία τα κατά τις προηγούμενες παραγράφους 5 και 6 στοιχεία (κοινοποιήσεις κλπ.).

85. Το άρθρο 28 του νόμου 1337/1983 ήταν διατυπωμένο ως εξής:

«Ιδιωτικοί δρόμοι, πλατείες και λοιποί χώροι κοινής χρήσεως που έχουν σχηματιστεί με οποιοδήποτε τρόπο έστω και κατά παράβαση των κείμενων πολεοδομικών διατάξεων και που βρίσκονται μέσα σε εγκεκριμένα σχέδια πόλεων, θεωρούνται ως κοινόχρηστοι χώροι που ανήκουν στον οικείο Δήμο ή Κοινότητα. Για τους χώρους αυτούς δεν οφείλεται καμία αποζημίωση λόγω ρυμοτομίας. Σε περίπτωση όμως που οι χώροι αυτοί καταργούνται με το σχέδιο πόλεως προσκυρώνονται κατά τις κείμενες διατάξεις.»

86. Ο νόμος 4269/2014, ο οποίος δημοσιεύθηκε στις 28 Ιουνίου 2014, όριζε νέες κατηγορίες και προσέθετε κανονιστικές διατάξεις σχετικά με την χρήση γης. Προέβλεπε επίσης την δυνατότητα να ολοκληρωθούν σύμφωνα με τις υφιστάμενες διατάξεις οι εκκρεμείς διαδικασίες οι οποίες αφορούσαν την

τροποποίηση πολεοδομικών μελετών, υπό την προϋπόθεση ότι τούτο δικαιολογείτο από ειδικούς λόγους.

87. Ο νόμος 4315/2014, ο οποίος δημοσιεύθηκε στις 24 Δεκεμβρίου 2014, τροποποίησε την διαδικασία η οποία έπρεπε να ακολουθηθεί για την τροποποίηση, κατόπιν μιας δικαστικής απόφασης άρσης απαλλοτρίωσης ή δέσμευσης ενός οικοπέδου, εγκεκριμένων πολεοδομικών σχεδίων. Ειδικότερα, το άρθρο του 6 § 6 προέβλεπε ότι οι εκκρεμείς διαδικασίες τροποποίησης εγκεκριμένων ρυμοτομικών σχεδίων συνεχίζουν στην βάση των υφισταμένων διατάξεων, ήτοι των νόμων με αριθμούς 2508/1997 και 4076/2012. Ο νόμος αυτός τροποποίησε επίσης το άρθρο 32 § 4 του νόμου 4076/2012. Σύμφωνα με την τροποποιημένη εκδοχή του άρθρου αυτού δεν ήταν πλέον δυνατόν για τον δήμο να αποκαταστήσει μία απαλλοτρίωση στην περίπτωση οδών που δεν προβλέπονται από υπερκείμενο επίπεδο σχεδιασμού.

88. Ο νόμος 4342/2015, ο οποίος δημοσιεύθηκε στις 9 Νοεμβρίου 2015, κατήργησε την παράγραφο 4 του άρθρου 32 του νόμου 4076/2012, όπως τροποποιήθηκε από τον νόμο 4315/2014, και επανέφερε σε ισχύ την παράγραφο 3 του άρθρου 32, όπως αυτή ίσχυε πριν τον νόμο 4315/2014. Έτσι, ήταν εκ νέου δυνατόν να αποκατασταθεί μία απαλλοτρίωση στην περίπτωση των οδών που δεν προβλέπονταν από τον σχεδιασμό.

89. Σύμφωνα με το άρθρο 20 του νόμου 2508/1997, όπως αυτό ίσχυε μετά την δημοσίευση του νόμου 4280/2014 και πριν την δημοσίευση του νόμου 4315/2014, η εισφορά σε γη η οποία επιβαλλόταν για την τροποποίηση του ρυμοτομικού σχεδίου η οποία σχετιζόταν με την άρση μιας απαλλοτρίωσης υπολογιζόταν μετά από αφαίρεση ενός ποσοστού 25%.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΝΟΜΟ

Ι. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 6 § 1 ΚΑΙ 13 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

90. Η προσφεύγουσα παραπονείται για την καθυστερημένη εκτέλεση της απόφασης με αριθμό 76/2007 του διοικητικού πρωτοδικείου Σύρου. Επικαλείται

μία παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης, το οποίο έχει ως εξής κατά το εφαρμοστέο εν προκειμένω απόσπασμά του:

«Παν πρόσωπον έχει δικαίωμα όπως η υπόθεσίς του δικασθή δικαίως (...) υπό (...) δικαστηρίου (...) το οποίον θα αποφασίση (...) επί των αμφισβητήσεων επί των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του αστικής φύσεως (...)

A. Επί του παραδεκτού

1. Επί της εξάντλησης των εθνικών ενδίκων βοηθημάτων

α) Η Κυβέρνηση

91. Κατά πρώτο λόγο, η Κυβέρνηση ισχυρίζεται ότι η προσφεύγουσα δεν εξήντλησε τα εθνικά ένδικα βοηθήματα. Της προσάπτει πράγματι ότι δεν κατέθεσε αίτηση ενώπιον της τριμελούς επιτροπής η οποία είναι επιφορτισμένη με τον έλεγχο της καλής εκτέλεσης εκ μέρους της διοίκησης των αποφάσεων των διοικητικών δικαστηρίων («η τριμελής επιτροπή»), η οποία θα μπορούσε, κατά την άποψή της, να ζητήσει από την διοίκηση να συμμορφωθεί προς την εν λόγω απόφαση και, σε περίπτωση επίμονης άρνησης, να καταβάλει στην προσφεύγουσα μία αποζημίωση.

92. Κατά δεύτερο λόγο, αναφέρει ότι ένας δημόσιος λειτουργός ο οποίος δεν συμμορφώνεται προς μία δικαστική απόφαση διαπράττει ένα πειθαρχικό παράπτωμα, και ότι, αν του επιβληθεί μία πειθαρχική ποινή, αυτός μπορεί να υποχρεωθεί να καταβάλει αποζημίωση σύμφωνα με τα άρθρα 105 και 106 του εισαγωγικού νόμου του αστικού κώδικα.

93. Κατά τρίτο λόγο, εκθέτει ότι, δύο μήνες μετά την κατάθεση της προσφυγής, η προσφεύγουσα εισήγαγε ενώπιον του διοικητικού πρωτοδικείου Αθηνών μία αγωγή αποζημίωσης κατά του Δημοσίου και του δήμου Πάρου. Εκτιμά ότι η κατάθεση του ενδίκου βοηθήματος αυτού, το οποίο είναι εκκρεμεί πάντοτε, έχει μία ιδιαίτερη σημασία, δεδομένου ότι η διαδικασία τροποποίησης του ρυμοτομικού σχεδίου της Νάουσας έχει ήδη λάβει χώρα και ότι η προσφεύγουσα πούλησε το εν λόγω οικόπεδο. Προσθέτει ότι, αν αυτό το ένδικο βοήθημα γίνει δεκτό, υφίσταται ο κίνδυνος να καταβληθούν στην ενδιαφερόμενη

δύο αποζημιώσεις οι οποίες έχουν την ίδια βάση, μία από τα ελληνικά διοικητικά δικαστήρια και μία άλλη από το Δικαστήριο. Υποστηρίζει επίσης ότι το ένδικο βοήθημα θα μπορούσε να είχε ως αποτέλεσμα την επιτάχυνση της διαδικασίας άρσης του εν λόγω περιορισμού. Θεωρεί ότι η παρούσα υπόθεση δεν έχει ομοιότητες με την υπόθεση *Κανελλόπουλος κατά Ελλάδας*, αριθ. 11325/06, § 19, 21 Φεβρουαρίου 2008. Εξηγεί, αφ' ενός, ότι στην υπόθεση αυτή η διοίκηση είχε παραλείψει να συμμορφωθεί προς την εν λόγω δικαστική απόφαση και, αφ' ετέρου, ότι το ενδιαφερόμενο πρόσωπο δεν είχε καταθέσει ένδικο βοήθημα στην βάση του άρθρου 105 του εισαγωγικού νόμου του αστικού κώδικα. Αναφέρει ότι το Δικαστήριο είχε απορρίψει το αίτημα των προσφευγόντων για υλική ζημία εξαιτίας του γεγονότος ότι οι ενδιαφερόμενοι δεν είχαν ζητήσει τίποτε για την αιτία αυτή ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων (πιο πάνω παράγραφος 37).

β) Η προσφεύγουσα

94. Η προσφεύγουσα αμφισβητεί την προσβασιμότητα και την αποτελεσματικότητα των ενδίκων βοηθημάτων τα οποία αναφέρονται από την Κυβέρνηση. Υποστηρίζει ότι η τριμελής επιτροπή δεν είχε αρμοδιότητα να εξασφαλίζει την εκτέλεση των αποφάσεων αλλά μόνον για την «διαπίστωση της τυχόν παρανομίας της» και προσθέτει ότι το Δικαστήριο είχε ήδη την ευκαιρία να απορρίψει μία τέτοια προκαταρκτική ένσταση της Κυβέρνησης. Όσον αφορά το ένδικο βοήθημα στην βάση του άρθρου 105 του εισαγωγικού νόμου του αστικού κώδικα, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η επιδίκαση μιας αποζημίωσης δεν θα ήταν ούτως ή άλλως επαρκής, δεδομένου ότι δεν θα επέφερε άρση του περιορισμού ο οποίος είχε επιβληθεί στο οικοπέδό της. Προσθέτει ότι αυτό το ένδικο βοήθημα, το οποίο κατατέθηκε τον Αύγουστο του 2012, είναι ακόμη εκκρεμές.

γ) Η εκτίμηση του Δικαστηρίου

ι) Όσον αφορά την προσφυγή εκ μέρους της ενδιαφερόμενης ενώπιον της αρμόδιας επιτροπής του οικείου ανωτάτου δικαστηρίου

95. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι ο σκοπός του άρθρου 35 § 1, το οποίο εισάγει τον κανόνα της εξάντλησης των εθνικών ενδίκων βοηθημάτων, είναι να εξοικονομήσει στα συμβαλλόμενα Κράτη την ευκαιρία να προλάβουν ή να επανορθώσουν τις εναντίον τους επικαλούμενες παραβιάσεις πριν να επιληφθεί το Δικαστήριο (βλέπε, μεταξύ άλλων, *Selmouni κατά Γαλλίας* [GC], αριθ. 25803/04, § 74, CEDH 1999-V). Ο κανόνας του άρθρου 35 § 1 στηρίζεται στην υπόθεση, η οποία έχει ενσωματωθεί στο άρθρο 13 (με το οποίο έχει στενή συγγένεια), ότι η εθνική έννομη τάξη προσφέρει ένα πραγματικό ένδικο βοήθημα όσον αφορά την επικαλούμενη παραβίαση (*Kudla κατά Πολωνίας* [GC], αριθ. 30210/96, § 152, CEDH 2000-XI).

96. Εν τούτοις, οι διατάξεις του άρθρου 35 της Σύμβασης επιβάλλουν την εξάντληση μόνον των ενδίκων βοηθημάτων τα οποία είναι ταυτόχρονα σχετικά με τις επίδικες παραβιάσεις, διαθέσιμα και επαρκή. Αυτά τα ένδικα βοηθήματα πρέπει να υφίστανται σε επαρκή βαθμό βεβαιότητας, όχι μόνον στην θεωρία αλλά και στην πράξη, χωρίς τον οποίο αυτά στερούνται της επιθυμητής αποτελεσματικότητας και προσβασιμότητας (βλέπε, ιδίως, *Vernillo κατά Γαλλίας*, απόφαση της 20 Φεβρουαρίου 1991, série A αριθ. 198, σελ. 11 – 12, § 27).

97. Εν προκειμένω, το Δικαστήριο σημειώνει ότι η αιτίαση της προσφεύγουσας έλκεται από την επικαλούμενη άρνηση της διοίκησης να συμμορφωθεί προς μία δικαστική απόφαση. Συντρέχει επομένως λόγος να εξετασθεί αν τα ένδικα βοηθήματα που υποδεικνύονται από την Κυβέρνηση ήταν ικανά να θεραπεύσουν άμεσα την επίδικη κατάσταση.

98. Το Δικαστήριο σημειώνει κατ' αρχήν ότι, μετά την εκ μέρους του διοικουμένου προσφυγή ενώπιον της αρμόδιας επιτροπής του οικείου ανωτάτου δικαστηρίου, αυτή μπορεί μόνον να διαπιστώσει την άρνηση της διοίκησης να συμμορφωθεί προς μία απόφαση και να της επιβάλει, ενδεχομένως, την καταβολή μιας αποζημίωσης στον ενδιαφερόμενο για τον λόγο αυτό. Θεωρεί ότι η διαπίστωση της μη εκτέλεσης της απόφασης δεν ήταν επαρκής. Η επίσημη επιβεβαίωση από μία εθνική αρχή της δέσμευσης της κατάστασης δεν μπορεί δώσει στον διοικούμενο παρά μία ικανοποίηση ηθικής κυρίως τάξεως. Προκειμένου να μπορεί να διακρίνει κανείς σε αυτήν μία επαρκή επανόρθωση, η

επιβεβαίωση αυτή πρέπει να συνοδεύεται από συγκεκριμένα και άμεσα έννομα αποτελέσματα, το πρώτο από τα οποία είναι η ταχεία και πλήρης εκτέλεση της εν λόγω απόφασης. Το Δικαστήριο θεωρεί επίσης ότι δεν μπορεί να υπάρξει επανόρθωση της κατάστασης με την απλή καταβολή μιας αποζημίωσης, με την οποία η τιμωρία της διοίκησης θα κρινόταν επαρκής. Βεβαίως, μία αποζημίωση είναι επίσης ευκαία, αλλά αυτή πρέπει επίσης να καταβάλλεται δευτερευόντως, ως ένδειξη επανόρθωσης για την προκληθείσα ζημία: δεν θα μπορούσε να υποκαταστήσει το μόνο μέτρο το οποίο ήταν ικανό να δώσει μία πραγματική λύση στο πρόβλημα, ήτοι την εκτέλεση της απόφασης από την οποία ο διοικούμενος έλκει τα δικαιώματά του. Τέλος, είναι σαφές ότι η πειθαρχική δίωξη των υπαλλήλων της διοίκησης που είναι υπεύθυνοι για την παράλειψη της εκτέλεσης δεν προσφέρει μία άμεση επανόρθωση της επίδικης κατάστασης (βλέπε, μεταξύ άλλων, *Ρομποτή και Ρομποτής κατά Ελλάδας*, αριθ. 14263/04, §§ 19-20, 25 Ιανουαρίου 2007, *Γεωργούλης και λοιποί κατά Ελλάδας*, αριθ. 38752/04, § 19, 21 Ιουνίου 2007, *Κανελλόπουλος κατά Ελλάδας*, αριθ. 11325/06, §§ 19-20, 21 Φεβρουαρίου 2008, και *Παναγιώτης Γκίκας και Γεώργιος Γκίκας κατά Ελλάδας*, αριθ. 26914/07, § 30, 2 Απριλίου 2009). Το Δικαστήριο δεν βλέπει τον λόγο να αποστεί εν προκειμένω από τα συμπεράσματα τα οποία έχει εξαγάγει στις πιο πάνω αναφερόμενες υποθέσεις. Η συγκεκριμένη ένσταση πρέπει συνεπώς να απορριφθεί. Το ίδιο ισχύει για την αποζημιωτική αγωγή στην βάση του άρθρου 105 του εισαγωγικού νόμου του αστικού κώδικα.

99. Κατά συνέπεια, το Δικαστήριο συμπεραίνει ότι η εκτέλεση της απόφασης με αριθμό 76/2007 του διοικητικού πρωτοδικείου Σύρου δεν θα ήταν η αναπόφευκτη συνέπεια της κατάληξης των ενδίκων βοηθημάτων που αναφέρονται από την Κυβέρνηση, αλλά ότι αυτή θα παρέμενε στην διακριτική ευχέρεια της διοίκησης, η οποία θα μπορούσε να επιθυμεί την αποφυγή της καταβολής μιας αποζημίωσης στους ενδιαφερόμενους ή της πειθαρχικής δίωξης των υπαλλήλων της. Έπεται ότι, αν και ο νόμος 3068/2002 υποδεικνύει χωρίς αμφισημία μία σοβαρή δέσμευση του Δημοσίου για την τήρηση των δικαστικών αποφάσεων, δεν είναι επαρκής για να θεραπεύσει μία κατάσταση μη εκτέλεσης, δεδομένου ότι ο μηχανισμός ο οποίος καθιερώθηκε από τον νόμο αυτό δεν μπορεί

από την φύση του να επιφέρει με βεβαιότητα την εκτέλεση μιας δικαστικής απόφασης προς την οποία η διοίκηση αρνήθηκε να συμμορφωθεί. Ενόψει όσων αναφέρονται πιο πάνω, το Δικαστήριο θεωρεί ότι η προσφεύγουσα δεν είχε την υποχρέωση να ασκήσει αυτό το ένδικο βοήθημα το οποίο μνημονεύθηκε από την Κυβέρνηση.

ii. Όσον αφορά την αγωγή αποζημίωσης η οποία προβλέπεται από το άρθρο 105 του εισαγωγικού νόμου του αστικού κώδικα

100. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει την νομολογία του σύμφωνα με την οποία όταν ένα ένδικο βοήθημα έχει χρησιμοποιηθεί, η χρήση ενός άλλου ενδίκου βοηθήματος ο σκοπός του οποίου είναι κατ' ουσίαν ο ίδιος δεν απαιτείται (βλέπε, μεταξύ άλλων, *Micaleff κατά Μάλτας* [GC], αριθ. 17056/06, § 58, CEDH 2009, και *Kozacioğlu κατά Τουρκίας* [GC], αριθ. 2334/03, § 40, 19 Φεβρουαρίου 2009). Δεν είναι σκόπιμο να εξαναγκάζεται ένα άτομο, το οποίο έχει επιτύχει την αναγνώριση μιας απαίτησης κατά του Δημοσίου μετά από μία δικαστική διαδικασία, να εισαγάγει επιπλέον μία διαδικασία αναγκαστικής εκτέλεσης προκειμένου να επιτύχει την ικανοποίησή του (*Μεταξάς κατά Ελλάδας*, αριθ. 8415/02, § 19, 27 Μαΐου 2004, και *Καραχάλιος κατά Ελλάδας* (déc.), αριθ. 62503/00, 26 Σεπτεμβρίου 2002).

101. Εν προκειμένω, το Δικαστήριο σημειώνει ότι η προσφεύγουσα παραπονείται για μία άρνηση εκ μέρους της διοίκησης να συμμορφωθεί προς μία απόφαση η οποία της επέβαλε να διενεργήσει μία συγκεκριμένη πράξη, ήτοι την ακύρωση μιας σιωπηρής άρνησης της διοίκησης να τροποποιήσει το ρυμοτομικό σχέδιο του χωριού της Νάουσας. Σημειώνει ότι η ενδιαφερόμενη προσέφυγε ενώπιον του οργάνου στο οποίο η εθνική νομοθεσία παρείχε την εξουσία να εξετάζει τις καταστάσεις του είδους αυτού. Υπό τις συνθήκες αυτές, εκτιμά ότι η πρόσθετη κατάσταση εκ μέρους της προσφεύγουσας μιας αγωγής αποζημίωσης δεν μπορεί να θεωρηθεί ως ενέργεια την οποία η ενδιαφερόμενη όφειλε να αναλάβει για τους σκοπούς της εξάντλησης των εθνικών ενδίκων βοηθημάτων.

102. Το Δικαστήριο απορρίπτει επομένως αυτό το τμήμα της ένστασης της Κυβέρνησης.

2.Επί της ιδιότητας θύματος της προσφεύγουσας

103. Εκθέτοντας ότι η διοίκηση συμμορφώθηκε προς την επίδικη απόφαση στις 30 Δεκεμβρίου 2016, η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι η προσφεύγουσα δεν έχει πλέον την ιδιότητα του θύματος. Προσθέτει ότι το εν λόγω οικόπεδο έχει ήδη μεταβιβαστεί και ότι δεν ανήκει πλέον στην προσφεύγουσα. Εκτιμά επομένως ότι η υπόθεση έχει τακτοποιηθεί και ότι, δυνάμει του άρθρου 37 § 1 β) και γ) της Σύμβασης δεν δικαιολογεί πλέον την συνέχιση της εξέτασης της προσφυγής.

104. Η προσφεύγουσα εξηγεί από την πλευρά της ότι υποφέρει εδώ και χρόνια από την στέρηση της ιδιοκτησίας της, δεδομένου ότι η διοίκηση δεν συμμορφώθηκε κατά την άποψή της προς την εν λόγω απόφαση, και υποστηρίζει ότι κατά συνέπεια έχει πραγματικά την ιδιότητα του θύματος. Προσθέτει ότι η διοίκηση αρνήθηκε να της εκδώσει άδεια οικοδομής για το οικόπεδό της για τον λόγο ότι το ρυμοτομικό σχέδιο δεν είχε τροποποιηθεί και ότι αναγκάστηκε τότε να πουλήσει το εν λόγω οικόπεδο.

105. Σύμφωνα με το άρθρο 34 της Σύμβασης, «Το Δικαστήριο μπορεί να επιληφθεί της εξέτασης προσφυγής που υποβάλλεται από κάθε φυσικό πρόσωπο (...) που ισχυρίζεται ότι είναι θύμα παραβίασης, από ένα από τα Υψηλά Συμβαλλόμενα Μέρη, των δικαιωμάτων που αναγνωρίζονται στη Σύμβαση ή στα Πρωτόκολλά της (...)».

106. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι οι εθνικές αρχές είναι κατ' αρχήν αρμόδιες να επανορθώσουν μία επικαλούμενη παραβίαση της Σύμβασης. Ως προς τούτο, το ζήτημα του κατά πόσον ένας προσφεύγων μπορεί να ισχυριστεί ότι είναι θύμα της επικαλούμενης παραβίασης τίθεται σε όλα τα στάδια της διαδικασίας η οποία εκτυλίσσεται ενώπιον του Δικαστηρίου (βλέπε *Μάλαμα κατά Ελλάδας* (déc.), αριθ. 43622/98, 25 Νοεμβρίου 1999).

107. Το Δικαστήριο έχει ήδη τονίσει ότι «μία απόφαση ή ένα μέτρο που ευνοεί τον προσφεύγοντα δεν αρκεί κατ' αρχήν για να του αφαιρέσει την ιδιότητα του 'θύματος' παρά μόνον αν οι εθνικές αρχές έχουν αναγνωρίσει, ρητώς ή κατ' ουσίαν, και στην συνέχεια επανορθώσει την παραβίαση της Σύμβασης» (*Amuur κατά Γαλλίας*, απόφαση της 25 Ιουνίου 1996, *Recueil des arrêts et décisions*

1996-III, σελ. 846, § 36, και *Dalban κατά Ρουμανίας* [GC], αριθ. 28114/95, § 44, CEDH 1999-VI).

108. Όσον αφορά την παρούσα υπόθεση, το Δικαστήριο συμφωνεί με την Κυβέρνηση ότι, με την δημοσίευση, στις 30 Δεκεμβρίου 2016, του προεδρικού διατάγματος το οποίο τροποποιεί το ρυμοτομικό σχέδιο της πόλης της Νάουσας και αίρει το μέτρο της απαλλοτρίωσης το οποίο αποφασίστηκε ως προς το οικοπέδο που ανήκει στην προσφεύγουσα, το Δημόσιο συμμορφώθηκε προς την απόφαση με αριθμό 76/2007 του διοικητικού πρωτοδικείου Σύρου. Εκτιμά εν τούτοις ότι η δημοσίευση του διατάγματος αυτού ήταν ανίκανη να θεραπεύσει το γεγονός ότι επί ένα μεγάλο χρονικό διάστημα οι εθνικές αρχές συνέχισαν να παραλείπουν να συμμορφωθούν προς την απόφαση με αριθμό 76/2007. Η δημοσίευση του εν λόγω διατάγματος δεν μπορεί να θεωρηθεί, αφ' εαυτής, ως μία επαρκής επανόρθωση (βλέπε, *mutatis mutandis*, *Καραχάλιος κατά Ελλάδας*, αριθ. 62503/00, § 23, 11 Δεκεμβρίου 2003). Όσον αφορά το επιχείρημα της Κυβέρνησης σύμφωνα με το οποίο η προσφεύγουσα δεν είναι πλέον ιδιοκτήτρια του εν λόγω οικοπέδου, το Δικαστήριο σημειώνει ότι η ενδιαφερόμενη προέβη στην πώληση του οικοπέδου της με μία σύμβαση η οποία καταρτίστηκε στις 28 Φεβρουαρίου 2017, ήτοι μετά την εκτέλεση της εν λόγω απόφασης.

109. Εν όψει των όσων παρατίθενται πιο πάνω, το Δικαστήριο εκτιμά ότι η προσφεύγουσα μπορεί πάντοτε να ισχυρίζεται ότι είναι θύμα μιας παραβίασης των δικαιωμάτων της τα οποία προστατεύονται από την Σύμβαση. Έπεται ότι η ένσταση η οποία προβλήθηκε από την Κυβέρνηση ως προς τούτο δεν μπορεί να γίνει δεκτή.

3. Συμπέρασμα

110. Το Δικαστήριο διαπιστώνει εξάλλου ότι η αιτίαση αυτή δεν είναι προδήλως αβάσιμη με την έννοια του άρθρου 35 § 3 της Σύμβασης. Σημειώνει επίσης ότι αυτή δεν προσκρούει σε οποιονδήποτε άλλο λόγο απαραδέκτου. Συντρέχει συνεπώς λόγος να κηρυχθεί παραδεκτή.

B. Επί της ουσίας

111. Η προσφεύγουσα αναφέρει ότι η ιδιοκτησία της είχε δεσμευθεί από το έτος 1990, ότι είχε καταθέσει την αίτησή της για την άρση της απαλλοτρίωσης τον Νοέμβριο του 2002, ότι η απόφαση του εφετείου Σύρου δημοσιεύθηκε το έτος 2007 και ότι την ενημέρωσαν μόλις την 1^η Φεβρουαρίου 2017 ότι η απόφαση αυτή είχε εκτελεστεί στις 30 Δεκεμβρίου 2016. Προσθέτει ότι χρειάστηκαν δέκα έτη περίπου προκειμένου να εκτελεστεί η εν λόγω απόφαση, ήτοι ένα χρονικό διάστημα το οποίο ήταν κατ' αυτήν υπερβολικό. Προσθέτει ότι η άρση του περιορισμού δεν απαιτούσε τίποτε περισσότερο από την βούληση της διοίκησης και την τήρηση μιας απλής νόμιμης διαδικασίας για την τροποποίηση του χωροταξικού σχεδιασμού. Θεωρεί ότι, εφόσον ο δήμος Πάρου στερούνταν των οικονομικών πόρων, θα έπρεπε να το δηλώσει εξ αρχής, αντί να επιμένει στην διατήρηση του περιορισμού ο οποίος έπληξε το επίδικο οικόπεδο.

112. Η προσφεύγουσα ισχυρίζεται εξάλλου ότι δεν είναι υπεύθυνη για την κατάσταση, ότι το μοναδικό ενδιαφέρον της ήταν να απελευθερώσει την ιδιοκτησία της προκειμένου να την οικοδομήσει και να την χρησιμοποιήσει και ότι η καθυστέρηση της εκτέλεσης της εν λόγω απόφασης της στέρησε το δικαίωμα να απολαύσει το αγαθό της. Εκθέτει ότι όλα τα αρμόδια διοικητικά όργανα έστελναν διαδοχικά την υπόθεση το ένα στο άλλο και ότι, με διάφορα προσχήματα, η διοίκηση αρνήθηκε να απελευθερώσει την ιδιοκτησία της. Υποστηρίζει ότι, σύμφωνα με την πάγια νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας, η προσκομιδή των αποδεικτικών, όπως οι τίτλοι ιδιοκτησίας, εκτός από εκείνα τα οποία είχαν παραδοθεί με δική της πρωτοβουλία δεν ήταν δική της ευθύνη και ότι ο Συνήγορος του Πολίτη είχε ήδη αναγνωρίσει «την παρανομία της μη εκτέλεσης εκ μέρους της διοίκησης της εν λόγω απόφασης». Προσθέτει τέλος ότι το Δικαστήριο έχει ήδη αναγνωρίσει την υποχρέωση της διοίκησης να συμμορφωθεί προς μία απόφαση των διοικητικών δικαστηρίων και ότι η υπόθεσή της παρουσιάζει ομοιότητες με την πιο πάνω αναφερόμενη υπόθεση *Κανελλόπουλος κατά Ελλάδας*.

113. Η Κυβέρνηση ισχυρίζεται από την πλευρά της ότι ο χρόνος ο οποίος χρειάστηκε για την εκτέλεση της εν λόγω απόφασης δικαιολογείτο ιδίως από την πολυπλοκότητα της υπόθεσης. Εξηγεί ότι, σύμφωνα με την απόφαση με αριθμό

76/2007 του διοικητικού πρωτοδικείου Σύρου, ο φάκελος της υπόθεσης διαβιβάστηκε στην διοίκηση για την άρση της εν λόγω απαλλοτρίωσης, «υπό την προϋπόθεση ότι πληρούνταν τα υπόλοιπα κριτήρια τα οποία προβλέπονταν από τον νόμο». Κάποιος χρόνος ήταν επομένως αναγκαίος για την αποδέσμευση της ιδιοκτησίας της προσφεύγουσας. Η Κυβέρνηση εκθέτει επίσης ότι ο χρόνος αυτός παρατάθηκε εξαιτίας της αδυναμίας, για οικονομικούς λόγους, στην οποία φέρεται να περιήλθε ο δήμος για να προβεί στην αποκατάσταση της απαλλοτρίωσης, καθώς και εξαιτίας των τροποποιήσεων του νομοθετικού πλαισίου τις οποίες η διοίκηση θα έπρεπε να λάβει υπόψη της. Θεωρεί ότι, μόλις η διοίκηση έλαβε γνώση της εν λόγω απόφασης, κατέβαλε όλες τις δυνατές προσπάθειες για να συμμορφωθεί προς αυτήν, γεγονός που φέρεται να αποδεικνύει την βούλησή της να ολοκληρώσει την διαδικασία. Προσάπτει εξάλλου στην προσφεύγουσα ότι αρνήθηκε να προσκομίσει στην διοίκηση ορισμένα στοιχεία που της είχαν ζητηθεί και ότι δεν άσκησε το ένδικο βοήθημα ενώπιον της τριμελούς επιτροπής, το οποίο κατά την άποψή της θα μπορούσε να της επιτρέψει να επιταχύνει την εκτέλεση της απόφασης εκ μέρους της διοίκησης. Προσθέτει ότι η προσφεύγουσα αναγνωρίζει ότι η άρση της απαλλοτρίωσης δεν μπορούσε να γίνει κατά τρόπο αυτόματο αλλά ότι κάποιο χρονικό διάστημα ήταν αναγκαίο.

114. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι το δικαίωμα πρόσβασης σε δικαστήριο το οποίο προστατεύεται από το άρθρο 6 § 1 της Σύμβασης θα ήταν κενό περιεχομένου, αν η εθνική έννομη τάξη ενός Συμβαλλομένου Κράτους επέτρεπε το να παραμείνει μία τελεσίδικη και δεσμευτική δικαστική απόφαση ανενεργή σε βάρος ενός διαδίκου. Η εκτέλεση μιας απόφασης, οποιουδήποτε δικαστηρίου, πρέπει να θεωρείται ως αναπόσπαστο τμήμα της «δίκης» με την έννοια του άρθρου 6 της Σύμβασης. Το Δικαστήριο έχει ήδη αναγνωρίσει ότι η πραγματική προστασία του διοικούμενου και η αποκατάσταση της νομιμότητας συνεπάγονται την υποχρέωση για την διοίκηση να συμμορφώνεται προς μία απόφαση εκδοθείσα από το ανώτατο διοικητικό δικαστήριο του Κράτους επί του ζητήματος (βλέπε, ιδίως, *Hornsby κατά Ελλάδας*, απόφαση της 19 Μαρτίου 1997, *Recueil* 1997-II, σελ. 510 – 511, §§ 40 και επόμενες, και πιο πάνω αναφερόμενη απόφαση

Καραχάλιος, § 29). Το Δικαστήριο υπογραμμίζει εξάλλου την ιδιαίτερη σημασία την οποία έχει η εκτέλεση των αποφάσεων της δικαιοσύνης μέσα στο πλαίσιο της διοικητικής δικαστικής διαδικασίας (*Ιερά Μονή Προφήτου Ηλίου Θήρας κατά Ελλάδας*, αριθ. 32259/02, § 34, 22 Δεκεμβρίου 2005).

115. Εν προκειμένω, το Δικαστήριο σημειώνει ότι, με την από 30 Μαΐου 2007 απόφασή του με αριθμό 76/2007, το πρωτοδικείο δέχθηκε την προσφυγή της προσφεύγουσας, ακύρωσε την σιωπηρή άρνηση της διοίκησης να διατάξει την άρση της εν λόγω απαλλοτρίωσης και ανέπεμψε την υπόθεση στην διοίκηση για την τροποποίηση του ρυμοτομικού σχεδίου, υπό την προϋπόθεση ότι πληρούνταν τα υπόλοιπα κριτήρια τα οποία προβλέπονταν από τον νόμο (πιο πάνω παράγραφος 9). Εν τούτοις, το διάταγμα 315/2016 για την άρση της απαλλοτρίωσης δημοσιεύθηκε στην εφημερίδα της κυβερνήσεως μόλις στις 30 Δεκεμβρίου 2016 (πιο πάνω παράγραφος 75).

116. Το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι, ανεξάρτητα από το περιεχόμενο της εν λόγω απόφασης του πρωτοδικείου, η ιδιοκτησία της προσφεύγουσας παρέμεινε δεσμευμένη μέχρι τις 30 Δεκεμβρίου 2016, ήτοι για ένα χρονικό διάστημα δέκα ετών περίπου. Βεβαίως, η υπόθεση παρουσίαζε κάποια πολυπλοκότητα, δεδομένου ότι η διοίκηση όφειλε, μετά την δημοσίευση της απόφασης με αριθμό 76/2007, να εξετάσει προσεκτικά τον φάκελο και να ελέγξει αν πληρούνταν οι υπόλοιπες προϋποθέσεις για την άρση της απαλλοτρίωσης. Ως εκ τούτου, ένα χρονικό διάστημα ήταν, όπως υποστηρίζει η Κυβέρνηση, αναγκαίο. Εν τούτοις, τίποτε δεν εξηγεί τον λόγο για τον οποίο απαιτήθηκαν δέκα έτη περίπου και πολλές διαδικασίες, οι περισσότερες από τις οποίες αναλήφθηκαν από την προσφεύγουσα, προκειμένου να εκτελεστεί τελικά η απόφαση.

117. Κατά συνέπεια, λαμβάνοντας υπόψη την διάρκεια κατά την οποία η ιδιοκτησία της προσφεύγουσας ήταν δεσμευμένη, το Δικαστήριο εκτιμά ότι η διοίκηση παρέβη την υποχρέωσή της να συμμορφωθεί εγκαίρως προς την απόφαση με αριθμό 76/2007.

118. Κατά συνέπεια, υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης.

II. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 13 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

119. Η προσφεύγουσα παραπονείται επίσης ότι δεν διέθετε στην Ελλάδα οποιοδήποτε πραγματικό ένδικο βοήθημα για να παραπονεθεί για την καθυστερημένη εκτέλεση της απόφασης με αριθμό 76/2007 του διοικητικού πρωτοδικείου Σύρου. Επικαλείται το άρθρο 13 της Σύμβασης, το οποίο έχει ως εξής:

«Παν πρόσωπον του οποίου τα αναγνωριζόμενα εν τη παρούση Συμβάσει δικαιώματα και ελευθερίαι παρεβιάσθησαν, έχει το δικαίωμα πραγματικής προσφυγής ενώπιον εθνικής αρχής, έστω και αν η παραβίασις διεπράχθη υπό προσώπων ενεργούντων εν τη εκτελέσει των δημοσίων καθηκόντων των.»

A. Επί του παραδεκτού

120. Το Δικαστήριο διαπιστώνει εξάλλου ότι αιτίαση αυτή δεν είναι προδήλως αβάσιμη με την έννοια του άρθρου 35 § 3 της Σύμβασης. Σημειώνει επίσης ότι αυτή δεν προσκρούει σε οποιονδήποτε άλλο λόγο απαραδέκτου. Συντρέχει συνεπώς λόγος να κηρυχθεί παραδεκτή.

B. Επί της ουσίας

121. Η προσφεύγουσα επαναλαμβάνει κατά κύριο λόγο τα επιχειρήματα τα οποία αναπτύχθηκαν από την ίδια όσον αφορά την εξάντληση των εθνικών ενδίκων βοηθημάτων και προσθέτει ότι το Δικαστήριο έχει ήδη αποφανθεί επί παρομοίων αιτιάσεων στις πιο πάνω αναφερόμενες υποθέσεις *Πεχλιβανίδης και λοιποί*, *Κανελλόπουλος και λοιποί* και *Παναγιώτης Γκίκας και Γεώργιος Γκίκας*.

122. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι η προσφεύγουσα δεν έχει υπερασπίσιμη αιτίαση με την έννοια του άρθρου 6 της Σύμβασης και ότι η αιτίασή της η ελκόμενη από το άρθρο 13 πρέπει συνεπώς να απορριφθεί. Κατά τα λοιπά, επαναλαμβάνει κατά κύριο λόγο τα επιχειρήματα τα οποία είχε αναπτύξει όσον αφορά την εξάντληση των εθνικών ενδίκων μέσων.

123. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι το άρθρο 13 της Σύμβασης εγγυάται την ύπαρξη μέσα στο εθνικό δίκαιο ενός ενδίκου βοηθήματος που να επιτρέπει την προβολή των δικαιωμάτων και των ελευθεριών της Σύμβασης όπως αυτά καθιερώνονται σε αυτήν. Η διάταξη αυτή έχει συνεπώς ως συνέπεια την απαίτηση ενός ενδίκου βοηθήματος που να επιτρέπει την εξέταση μιας «υπερασπίσιμης αιτίας» στην βάση της Σύμβασης και να προσφέρει την κατάλληλη επανόρθωση. Το εύρος της υποχρέωσης την οποία το άρθρο 13 επιβάλλει στα συμβαλλόμενα Κράτη ποικίλλει βάσει της φύσης της αιτίας του προσφεύγοντος. Εν τούτοις, το ένδικο βοήθημα το οποίο απαιτείται από το άρθρο 13 πρέπει να είναι «πραγματικό» τόσο στην πράξη όσο και στον νόμο (βλέπε, μεταξύ πολλών άλλων, την πιο πάνω αναφερόμενη απόφαση *Kudla κατά Πολωνίας*, § 157).

124. Το «πραγματικό» μιας «προσφυγής» με την έννοια του άρθρου 13 δεν εξαρτάται από την βεβαιότητα μιας έκβασης ευνοϊκής για τον προσφεύγοντα. Ωσαύτως, η «αρχή» για την οποία κάνει λόγο η διάταξη αυτή δεν χρειάζεται να είναι δικαστική αρχή, αλλά οι εξουσίες και οι εγγυήσεις που παρουσιάζει συνυπολογίζονται για την αξιολόγηση του πραγματικού του ενδίκου βοηθήματος το οποίο ασκείται ενώπιον της (*Δακτυλίδη κατά Ελλάδας*, αριθ. 53903/99, § 47, 27 Μαρτίου 2003, πιο πάνω αναφερόμενη απόφαση *Κανελλόπουλος*. §§ 31 – 33). Εξάλλου, το σύνολο των ενδίκων μέσων που προσφέρονται από το εθνικό δίκαιο μπορεί να πληροί τις απαιτήσεις του άρθρου 13 ακόμη και αν κανένα από αυτά δεν ανταποκρίνεται από μόνο του σε αυτές εξ ολοκλήρου (βλέπε, μεταξύ πολλών άλλων, *Silver και λοιποί κατά Ηνωμένου Βασιλείου*, απόφαση της 25 Μαρτίου 1983, série A no. 61, σελ. 42, § 113).

125. Στην προκείμενη περίπτωση, σύμφωνα με τον ίδιο συλλογισμό με εκείνον ο οποίος οδήγησε στην απόρριψη της ένστασης της μη εξάντλησης των εθνικών ενδίκων βοηθημάτων η οποία προβλήθηκε από την Κυβέρνηση (βλέπε πιο πάνω παραγράφους 95 – 99), το Δικαστήριο εκτιμά ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 13 της Σύμβασης εξαιτίας της απουσίας στο εθνικό δίκαιο ενός πραγματικού ενδίκου βοηθήματος το οποίο θα είχε επιτρέψει στην προσφεύγουσα

να επιτύχει την εκτέλεση της απόφασης με αριθμό 76/2007 του διοικητικού πρωτοδικείου Σύρου.

II. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 41 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

126. Σύμφωνα με τους όρους του άρθρου 41 της Σύμβασης:

«Εάν το Δικαστήριο κρίνει ότι υπήρξε παραβίαση της Σύμβασης ή των Πρωτοκόλλων της, και αν το εσωτερικό δίκαιο του Υψηλού Συμβαλλόμενου Μέρους δεν επιτρέπει παρά μόνο ατελή εξάλειψη των συνεπειών της παραβίασης αυτής, το Δικαστήριο χορηγεί, εφόσον είναι αναγκαίο, στον παθόντα δίκαιη ικανοποίηση.»

A. Ζημία

127. Η προσφεύγουσα ζητεί 108.335 EUR για την υλική ζημία, την οποία αυτή εκτιμά ότι υπέστη εξαιτίας της δέσμευσης της ιδιοκτησίας (πιο πάνω παράγραφοι 78 και 80), εξηγώντας ότι το ποσό αντιστοιχεί στο 20% των 541.675 EUR που αναφέρονται στην πιο πάνω παράγραφο 80.

128. Ισχυρίζεται εξάλλου ότι η επίδικη κατάσταση της δημιουργήσε συναισθήματα άγχους και απελπισίας. Για την ηθική βλάβη την οποία αυτή υποστηρίζει ότι υπέστη, ζητεί ένα ποσό 26.000 EUR.

129. Η Κυβέρνηση αναφέρει ότι η επίδικη δέσμευση δεν αφορούσε παρά μόνον ένα τμήμα της ιδιοκτησίας της προσφεύγουσας, ότι η ενδιαφερόμενη δει υπέβαλε έγγραφη συμφωνία για την πώληση της ιδιοκτησίας της και ότι το αίτημά της για την υλική ζημία δεν είναι τεκμηριωμένο. Εκτιμά επίσης ότι η διαπίστωση της παραβίασης θα συνιστούσε μία επαρκή ικανοποίηση και ότι το ζητούμενο για την ηθική βλάβη ποσό είναι υπέρογκο και αδικαιολόγητο λαμβανομένης υπόψη της οικονομικής κατάστασης της χώρας.

130. Το Δικαστήριο δεν διακρίνει άμεση αιτιώδη συνάφεια μεταξύ της διαπιστωθείσας παραβίασης και της επικαλούμενης υλικής ζημίας. Παρατηρεί ότι εν προκειμένω έχει καταλήξει σε μία παραβίαση του άρθρου 6 της Σύμβασης και όχι σε μία παραβίαση του άρθρου 1 του Πρωτοκόλλου αριθ. 1. Το Δικαστήριο σημειώνει επίσης ότι δεν θα μπορούσε να κάνει εικασίες ως προς το ακριβές ύψος

που αντιστοιχεί στην απώλεια της ευκαιρίας η οποία συνδέεται με την επίδικη κατάσταση. Το Δικαστήριο απορρίπτει συνεπώς το αίτημα το οποίο διατυπώθηκε για την αιτία αυτή. Εκτιμά αντιθέτως ότι η προσφεύγουσα υπέστη μία ηθική βλάβη εξαιτίας της παραβίασης των δικαιωμάτων της τα οποία απορρέουν από τα άρθρα 6 § 1 και 13 της Σύμβασης. Αποφαινόμενο σύμφωνα με την αρχή της επιείκειας, λαμβάνοντας υπόψη το ποσό το οποίο έχει ήδη επιδικαστεί από την απόφαση με αριθμό 15615/2019 (πιο πάνω παράγραφος 81), κρίνει ότι συντρέχει λόγος να της επιδικαστούν 5.200 EUR για ηθική βλάβη, πλέον οποιουδήποτε ποσού που μπορεί να οφείλεται από αυτήν ως φόρος επί του ποσού αυτού.

B. Έξοδα και δικαστική δαπάνη

131. Η προσφεύγουσα προσκόμισε το αντίγραφο μιας συμφωνίας η οποία καταρτίστηκε μεταξύ αυτής και του εκπροσώπου της. Δυνάμει της συμφωνίας αυτής, η οποία κατατέθηκε στο υπουργείο οικονομικών, ο εκπρόσωπός της θα εισπράξει το 15% του ποσού το οποίο θα επιδικαστεί σε αυτήν. Σε κάθε περίπτωση, η προσφεύγουσα ζητεί ένα ποσό 1.300 EUR για τα έξοδα και την δικαστική δαπάνη.

132. Η Κυβέρνηση ισχυρίζεται ότι το ζητούμενο ποσό δεν είναι λογικό. Προσθέτει ότι οι προσφεύγοντες δεν προσκόμισαν οποιοδήποτε στοιχείο το οποίο να μπορεί από την φύση του να δικαιολογήσει το ύψος της αξίωσης αυτής.

133. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι ένας προσφεύγων δεν μπορεί να επιτύχει την κάλυψη των εξόδων και της δικαστικής δαπάνης του παρά μόνον στο μέτρο που θα αποδειχθεί το πραγματικό και το αναγκαίο τους, καθώς και ο εύλογος χαρακτήρας του ύψους τους. Το Δικαστήριο κρίνει δεδομένο ότι η προσφεύγουσα επιβαρύνθηκε πραγματικά σε έξοδα, όσον αφορά την ενώπιον του διαδικασία, αφ' ής στιγμής αυτή συνήψε με την ιδιότητα της πελάτισσας την νομική υποχρέωση να πληρώσει τον νομικό παραστάτη της σε μία βάση συμφωνημένη (βλέπε, *mutatis mutandis*, *Βαλλιανάτος και λοιποί κατά Ελλάδας* [GC], αριθ. 2938/09 και 32684/09, § 103, CEDH 2013 (αποσπάσματα)). Το Δικαστήριο θεωρεί ότι συντρέχει λόγος να της επιδικασθεί το ποσό των 1.300 EUR, πλέον

οποιοδήποτε ποσού που μπορεί να οφείλεται από αυτήν ως φόρος επί του ποσού αυτού.

Γ. Τόκοι υπερημερίας

134. Το Δικαστήριο κρίνει προσηκόν να ευθυγραμμίσει το επιτόκιο των τόκων υπερημερίας με το επιτόκιο της οριακής χρηματοδότησης της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, προσανζημένο κατά τρεις εκατοστιαίες μονάδες.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ, ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ, ΟΜΟΦΩΝΑ,

1. *Κηρύσσει* την προσφυγή παραδεκτή,
2. *Αποφαίνεται* ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης,
3. *Αποφαίνεται* ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 13 της Σύμβασης,
4. *Αποφαίνεται*
 - (α) ότι το εναγόμενο Κράτος οφείλει να καταβάλει στην προσφεύγουσα, εντός μιας προθεσμίας τριών μηνών, τα ακόλουθα ποσά:
 - i. 5.200 EUR (πέντε χιλιάδες διακόσια ευρώ), πλέον οποιουδήποτε ποσού που μπορεί να οφείλεται επί του ποσού αυτού ως φόρος, για την ηθική βλάβη,
 - ii. 1.300 EUR (χίλια τριακόσια ευρώ), πλέον οποιουδήποτε ποσού που μπορεί να οφείλεται επί του ποσού αυτού ως φόρος, για τα έξοδα και την δικαστική δαπάνη,
 - (β) ότι από την λήξη της πιο πάνω προθεσμίας και μέχρι την καταβολή, τα ποσά αυτά θα προσανζηθούν με έναν απλό τόκο με επιτόκιο ίσο προς εκείνο της οριακής χρηματοδότησης της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, προσανζημένο κατά τρεις εκατοστιαίες μονάδες.
5. *Απορρίπτει* το αίτημα δίκαιης ικανοποίησης κατά τα λοιπά.

Συντάχθηκε στα γαλλικά και στην συνέχεια κοινοποιήθηκε εγγράφως στις 18 Μαρτίου 2021, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 77 §§ 2 και 3 του κανονισμού του Δικαστηρίου.

(υπογραφή)

(υπογραφή)

Attila Teplán

Τελών χρέη Αναπληρωτή Γραμματέως

Krzysztof Wojtyczek

Πρόεδρος

Ακριβής μετάφραση του συνημμένου εγγράφου από τα γαλλικά.

Αθήνα, 29 Απριλίου 2021

Ο μεταφραστής

Αλέξανδρος Πετρουτσόπουλος

